07/01/2023

Ελλάδα: Διαβάζοντας “πίσω” από την έκθεση για τα περιστατικά βίας – Το ιερό αποτύπωμα της Ορθοδοξίας στον Ελληνισμό

/ Επικαιρότητα

Εύτονο προβληματισμό γεννούν τα συμπεράσματα της ετήσιας έκθεσης περιστατικών εις βάρος χώρων θρησκευτικής λατρείας για το έτος 2021 που δημοσιοποίησε την περασμένη εβδομάδα το Τμήμα Θρησκευτικών Ελευθεριών και Διαθρησκευτικών Σχέσεων της Διεύθυνσης Θρησκευτικής Εκπαίδευσης και Διαθρησκευτικών Σχέσεων της Γενικής Γραμματείας Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

- **Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου**

Εκατοντάδες βανδαλισμοί

Συνολικά, για το έτος 2021 καταγράφηκαν τριακόσια εβδομήντα οκτώ (378) περιστατικά εις βάρος χώρων θρησκευτικής σημασίας, εκ των οποίων τριακόσια εβδομήντα τρία αφορούν σε χριστιανικούς χώρους και περιλαμβάνουν πάσης φύσεως (βανδαλισμοί, διαρρήξεις, κλοπές, ιεροσυλίες, συλήσεις τάφων, εμπρησμοί και λοιπές βεβηλώσεις).

Εκ των τελευταίων τα τριακόσια εβδομήντα (370) περιστατικά ήτοι το 97,89% επί του συνόλου αφορούν στην **Ορθόδοξη Εκκλησία**

Τα επιμέρους στοιχεία

Εκτός από τα περιστατικά βίας τα οποία έχουν καλυφθεί σε προηγούμενο άρθρο του ope.gr στην έκθεση μπορεί κανείς να αλιεύσει σημαντικά στοιχεία και πληροφορίες μεταξύ άλλων για τους ιερούς ναούς και τις νομοθετικές παρεμβάσεις της Πολιτείας, τα οποία σκιαγραφούν την Ορθοδοξία στο πλαίσιο του ελληνισμού.

Η **Έκθεση για τα Περιστατικά** εις βάρος χώρων θρησκευτικής σημασίας στην **Ελλάδα,** που εκδίδει το **Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων** ετησίως, συστηματικά από το 2015, στοχεύει στην επίσημη καταγραφή των γεγονότων αυτών, παρέχοντας στη δημόσια σφαίρα έγκυρα, αξιόπιστα στοιχεία, ενώ παρουσιάζει και σημεία της ιστορικής πορείας των θρησκευτικών κοινοτήτων και

του σχετικού ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου.

"Τα τελευταία τριάμισι χρόνια της θητείας στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, υπηρετήσαμε με συνέπεια τη Συνταγματική αρχή για διαφύλαξη της θρησκευτική ελευθερίας, επιδιώκοντας ταυτόχρονα να επιλύσουμε εκκρεμότητες δεκαετιών" αναφέρεται στον πρόλογο της σχετικής έκθεσης και προστίθεται ότι παρά τις δυσκολίες που προκάλεσε η παγκόσμια κρίση της πανδημίας, μεταξύ άλλων επιλύθηκαν τα εξής εκκρεμή ζητήματα:

Νομοθετική επικαιροποίηση οργανικών θέσεων για 3.520 ιερείς που ήδη μισθοδοτούνταν από το Ελληνικό Κράτος – μετά από 77 χρόνια, Επίλυση του νομικού καθεστώτος των Ιερών Μητροπόλεων Δωδεκανήσου και της Πατριαρχικής Εξαρχίας της Πάτμου – μετά από 75 χρόνια,

Θέσπιση νέου πλαισίου για την **Εκκλησιαστική Εκπαίδευση** – μετά από 16 χρόνια

Η έννοια της «επικρατούσας θρησκείας»

Στην έκθεση γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην «επικρατούσα θρησκεία», τονίζοντας ότι στο ισχύον Σύνταγμα, όπως και σε όλα τα Συντάγματα από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους γίνεται διάκριση ανάμεσα στην «επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα» και τις «γνωστές θρησκείες».

Θυμίζει δε, ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 του Συντάγματος (άρθρο το οποίο είχε

τεθεί προς αναθεώρηση αλλά τελικά δεν ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο):

«1. Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης ΕκκλησίαςτουΧριστού. […]».

Γίνεται επίσης αναφορά στην υπ’ αριθμ. 660/2018 απόφαση της Ολομελείας του **Συμβουλίου της Επικρατείας** που αναφέρει ότι: «Επειδή, κατά την κρατήσασα στο Δικαστήριο γνώμη, η περιεχόμενη στο άρθρο 3 παρ. 1 του Συντάγματος αναφορά ως “επικρατούσης” στην Ελλάδα, της θρησκείας της **Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού** αποτελούσε την εναρκτήρια διάταξη όλων των προϊσχυσάντων Συνταγμάτων (1844, 1864, 1911, 1927, 1952) και συνιστά μέχρι σήμερα βασικό στοιχείο της συνταγματικής παραδόσεως της Χώρας. Η αναφορά αυτή – όπως άλλωστε, και η επίκληση στην κεφαλίδα του Συντάγματος, της *«Αγίας, Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος»* – συναρτάται με τον καίριο ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην ιστορική πορεία του Ελληνισμού, ιδίως κατά την προηγηθείσα της εθνικής ανεξαρτησίας χρονική περίοδο της τουρκοκρατίας, αποτελεί δε και διαπίστωση του πραγματικού γεγονότος ότι την θρησκεία αυτήν πρεσβεύει η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού, ενώ δεν στερείται η αναφορά αυτή και κανονιστικών συνεπειών (όπως π.χ. η καθιέρωση χριστιανικών εορτών ως υποχρεωτικών αργιών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα (παραβ. και Ολομ. ΣΕ 100/2017).[…]».

Η Ορθόδοξη Εκκλησία

Στην έκθεση τονίζεται ότι η **Ορθόδοξη Εκκλησία** στην Ελλάδα δεν είναι μια ενιαία διοικητική ενότητα, αλλά αποτελείται από επιμέρους εκκλησιαστικά καθεστώτα, με κοινό σημείο αναφοράς τη σχέση αυτών προς το **Οικουμενικό Πατριαρχείο.**

Έτσι, με τον όρο «Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ελλάδα» νοείται: α) η Εκκλησία της Ελλάδος, η οποία είναι αυτοκέφαλη και αποτελείται από την Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών και ογδόντα μία (81) Ιερές Μητροπόλεις, β) η ημιαυτόνομη **Εκκλησία της Κρήτης** με κανονική εξάρτηση και υπαγωγή στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, η οποία αποτελείται από την Ιερά ρχιεπισκοπή Κρήτης και οκτώ (8) Ιερές Μητροπόλεις, γ) οι Εκκλησιαστικές Επαρχίες της Δωδεκανήσου (5 Ιερές Μητροπόλεις14 και η Πατριαρχική Εξαρχία Πάτμου) με κανονική, πνευματική και διοικητική εξάρτηση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και δ) το Άγιον Όρος, το οποίο αποτελεί συνταγματικά αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού Κράτους, υπαγόμενο πνευματικά στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.
Υπενθυμίζεται δ, ότι τόσο οι Ι. Μητροπόλεις όσο και οι Ενορίες (βασικές υποδιαιρέσεις εκκλησιαστικής οργάνωσης) αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

Οι ιεροί ναοί

Με βάση τα διαθέσιμα στην υπηρεσία στοιχεία, επί του συνόλου των Ι. Μητροπόλεων της ρθόδοξης Εκκλησίας στην Ελλάδα, οι υφιστάμενοι ενοριακοί και μοναστηριακοί Ι. Ναοί, όνον, ανέρχονται σε εννέα χιλιάδες οκτακόσιους είκοσι πέντε (9.825), μη σνυπολογιζομένων των παρεκκλησίων, εξωκλησίων, προσκυνηματικών, ιδιόκτητων και οιμητηριακών Ναών και των λοιπών χώρων θρησκευτικού ενδιαφέροντος.

Κατά το έτος 2021 δημοσιεύθηκαν τρία (3) Προεδρικά Διατάγματα (π.δ.) για την ίδρυση νοριών, ενώ υποβλήθηκαν και δύο (2) αιτήματα έκδοσης π.δ/των για ίδρυση Ιερών Μονών, ων οποίων η δημοσίευση εκκρεμούσε κατά την 31-12-2021.

Ιστορικοί θρησκευτικοί χώροι της Ορθόδοξης Εκκλησίας

Στην Ελλάδα διασώζεται πλήθος χριστιανικών ναών της βυζαντινής περιόδου (330-1453), οι οποίοι χρονολογούνται από την παλαιοχριστιανική εποχή (4ος-7ος αι.), όπως η Αχειροποίητος και η Μονή Λατόμου στην πόλη της Θεσσαλονίκης, την προ-βυζαντινή (μέσα ου αι. έως μέσα 9ου αι.), τη μέση βυζαντινή (μέσα 9ου αι. έως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το 1204) και την ύστερο-βυζαντινή (1204 έως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453). Η περίοδος που ακολούθησε, η μετά-βυζαντινή από το 1453 έως το 1830 έχει επίσης να επιδείξει ορισμένα αξιόλογα μνημεία πολιτισμού και κατ’ επέκταση χριστιανικών ναών στην Κρήτη (πριν την Οθωμανική κατάκτηση) και στα νησιά του Ιονίου (τα οποία δεν κατακτήθηκαν ποτέ από τους Οθωμανούς).

Αξιόλογο μέρος των ναών αυτών, καταγράφηκε και παρουσιάζεται από το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού στον διαδικτυακό κόμβο “Οδυσσέας” όπου εμπεριέχονται στοιχεία για τριακόσιους πενήντα (350) χριστιανικούς χώρους λατρείας, οι οποίοι αποτελούν πολιτιστικά μνημεία.

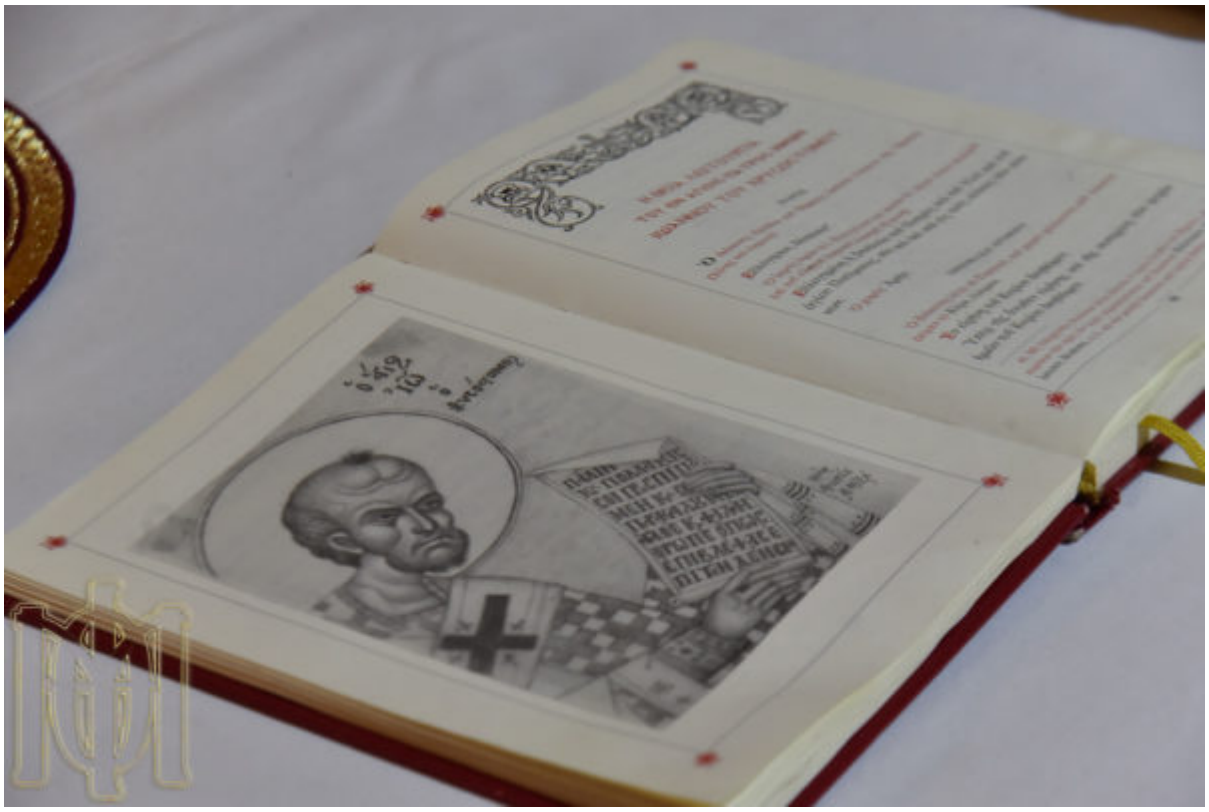

Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Επίσης, έχουν ανακηρυχθεί ως **Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς,** και ως τέτοια προστατεύονται, σύμφωνα με τη συνθήκη που υπογράφηκε μεταξύ της Ελλάδος και της UNESCO το 1981, το Άγιο Όρος, τα Μετέωρα, τα Παλαιοχριστιανικά και **Βυζαντινά Μνημεία της Θεσσαλονίκης,** η **Ιερά Μονή Δαφνίου**, η Ιερά Μονή του Αγίου Λουκά, η Ιερά Νέα Μονή Χίου, καθώς και η Ιερά Μονή του **Αγίου Ιωάννη** του Θεολόγου στην Πάτμο.

Δυστυχώς, σημαντικό μέρος των βυζαντινών χριστιανικών ναών και μοναστηριών της Αθήνας καταστράφηκε και λεηλατήθηκε, ιδιαίτερα, κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας (1833-1835) και εν συνεχεία της βασιλείας του Όθωνα. Έτσι, μετά τη δημοσίευση της *«Διακηρύξεως περί της ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας»* (β.δ. της 23-7/1-8 1833) με σειρά διαταγμάτων διαλύθηκαν όσα μοναστήρια (σχεδόν 400) δεν είχαν περισσότερους από έξι μοναχούς23 και δημεύθηκε η περιουσία τους. Με το β.δ. της 27-5/9-6-1836 (Α΄22) ορίζεται ότι η κινητή και ακίνητη περιουσία των διαλυμένων **Ιερών Μονών**, θα εκποιηθεί προς ανέγερση πανεπιστημίου, ενώ οι ερειπωμένοι ενοριακοί ναοί (και οι ιδιωτικοί) συμπεριλαμβανομένου του οικοπέδου στο οποίο βρίσκονταν, αποδίδονται στους **Δήμους,** προκειμένου να εκποιηθούν μέσω πλειστηριασμού και τα χρήματα να χρησιμεύσουν για έργα ευποιίας.

Η πολιτική αυτή, η οποία έως ένα βαθμό συνδυάστηκε με τη μεταφορά της

πρωτεύουσας του Κράτους από το Ναύπλιο στην Αθήνα (β.δ. της 18-30/9/1834, Α΄36) και την προσπάθεια ανοικοδόμησής της, είχε καταστρεπτικές συνέπειες για τη διατήρηση των βυζαντινών ναών των Αθηνών, η πλειονότητα των οποίων κατεδαφίστηκε, προκειμένου αφενός να εκποιηθούν τα αντίστοιχα οικόπεδα και αφετέρου να εξυπηρετηθεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός της πόλης.

Στην έκθεση τονίζεται ότι η **Εκκλησία της Ελλάδος** ουδέποτε αποζημιώθηκε για την καταστροφή και τη δήμευση των Ιερών Ναών, των Ιερών Μονών και των περιουσιών τους.

Διαβάστε επίσης:

ΕΛΛΑΔΑ: Συντριπτικός ο αριθμός επιθέσεων σε ναούς το 2021 – Το 97,89% των περιστατικών αφορά την Ορθόδοξη Εκκλησία